Namijenjen je onim građanima koji nemaju posla ili im on ne donosi dovoljni dohodak od kojeg mogu živjeti. Temeljnim dohotkom željelo se je, s jedne strane, smanjiti državna birokracija u pomaganju najpotrebitijim građanima, i, s druge strane, održati socijalnu stabilnosti odnosne zemlje sukladno društvenim načelima na kojima to društvo počiva. Tako je institut temeljnog dohotka postao hit o kojem se je raspravljalo u europskim zemljama. Interes europljana za temeljni dohodak je razumljiv jer je europski sustav socijalne uzajamnosti daleko prisutniji u društvenom životu u odnosu na ostatak svijeta.

Švicarski su građani na referendumu glatko odbili uvođenje temeljnog dohotka o čemu je pisano na ovim stranicama. Švicarci su tu učinili iz jednostavnog razloga jer bi uvođenje temeljnog dohotka, u konačnici, povećalo poreznu presiju što bi, sa svoje strane, smanjilo konkurentnost švicarskog gospodarstva. Drugim riječima, švicarski su građani glasali protiv temeljnog dohotka jer su shvatili kako bi temeljni dohodak doveo u pitanje održivost visokog standarda i blagostanja kojeg imaju.

Finska je započela projekt temeljnog dohotka na malom uzorku od dvije tisuće građana u dobi od 25 – 56 godina starosti. Od projekta se je odustalo prije nego što je on završen i prije analiza koje bi učinke na finsko društvo imao institut temeljnog dohotka. Drugim riječima, projekt se je pokazao promašenim.

Pozadina temeljnog dohotka, po mome mišljenju, svodi se na potrebi socijalno upravljivog društva. Pitanje socijalno održivog društva postaje presudno pitanje za funkcioniranje države. Jedno je pitanje socijalne održivosti u nacionalnoj državi, a sasvim je drugo pitanje socijalna održivost u tržišnoj državi.

Engleski zakon o sirotinji iz XIX. stoljeća jasno je odredio lokalnu upravu i samoupravu kao odgovorne čimbenike da brinu o potrebitima. U konačnici cijela se je priča svela na subvencioniranje najsiromašnijih koji su se upravo zbog pomoći lokalne vlasti mogli zaposliti na najslabije plaćenim radnim mjestima. Željezni kancelar Bizmarck je uveo socijalnu državu, smatrao je da je politika umijeće mogućeg, iako to nije bio primjeren postupak konzervativca kakav je on bio. Općenito katoličke zemlje su se naglašenije, vodeći se socijalnim naukom crkve, zalagale za socijalna prava obespravljenih. Razvojem kapitalizma njihov se broj povećavao što je omogućilo Marxu revolucionaru da iznjedri svoju analizu koju je prezentirao u svojoj slavnoj knjizi „Komunistički manifest“ (dostupan na ovim stranicama). Ipak, welfare state, državu blagostanja, u operativnom smislu valja pripisati Keynesu koji je, zbog nestabilnosti tržišnog modela privređivanja i, i temeljem te nestabilnosti, predlagao da se država aktivno

uključi u gospodarske probleme, putem politike javnih rashoda, kreirajući proračunske deficite, otvorio novu stranicu socijalne politike u Europi. Posebno su se u toj i takvoj politici isticale zemlje sjeverne Europe. Tzv. socijalizam , uostalom kao i sve diktatorske zemlje, posebnu su pažnju posvećivale socijalno ugroženim građanima kojih je bilo iz dana u dan sve više. Konačna je priča završila u uravnilovki – politika jednakih želudaca.

Kontrarevolucija Friedmana i globalizacija kao iskorak kapitalističkog načina proizvodnje imperativno zahtjeva promjenu socijalne politike iz vremena nacionalne države. Tako razvijene zemlje, mjereći dohotkom per capita, nastoje održati socijalnu održivost što im omogućuje suficit na računu platne bilance (što sam pokazao u knjizi: „DOBITNICI I GUBITNICI“). Manje razvijene zemlje nisu u stanju održati socijalni standard iz vremena nacionalne države jer izvanjsko determinira cjelokupni društveni sustav. Globalizacija je, zbog seljenja proizvodnje u područja niskih dohodaka, dinamizirala gospodarski rast nekih zemalja kao što je to analitički utvrdio kolega Čaušević (rad je uvršten na ove stranice 24. travnja). Međutim, povećanje dodane vrijednosti, sukladno filozofiji kapital odnosa, nije otišao najugroženijima.

Iz navedenog slijedi kako je priča o temeljnom dohotku priča i ništa više.

Rastakanje socijalnog sustava čini socijalni sustav neodrživim. Globalizacija zahtijeva novi pristup socijalnom sustavu. Dobro je da postoji uzajamnost. Međutim, uzajamnost u globaliziranom svijetu ima svoje granice koje se rastom globalizacije smanjuju. Borba za očuvanje socijalnog sustava mora biti usmjerena na one građane koji nisu u stanju svojim dohotkom održati standard dostojan čovjeka. Ostale se mora obučiti, obrazovati, kako bi radili i temeljem svog rada osiguravali bar minimalni standard. Â Treba postati prirodno i normalno tijekom radnog vijeka promijeniti više profesija. Profesije se mijenjaju a neke nestaju. Na sreću uvode se nove profesije. Samo obrazovanje može održati socijalni sustav. U protivnom će dio građana otići van socijalnog sustava i postati članovi sivog, da ne kažem crnog, socijalnog sustava. Upravo sivo i crno područje nužno kreira mito i korupciju koji postaju odlučujući kontraktivni čimbenik urušavanja odnosnog društva. Upravo sam zato u jednom itervjuu jednoj tiskovini naglasio kako bi svim nezaposlenim valjalo omogućiti prekvalifikaciju kao uvjet socijalne pomoći. Edukacija bi bila besplatna za one koji ju uspješno završe, a oni koji to ne bi učinili bili bi obvezni radom nadoknaditi uložena sredstva. U toj i takvoj politici nezaobilazna je uloga poreza i oporezivanja, ali to je jedna druga priča.